

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget)

Landdistriktsredegørelse af 29/4 99.

(Redegørelse nr. R 17).

1. INDLEDNING

Indenrigsministeren (Thorkild Simonsen): Regeringen har siden 1997 fremlagt en årlig redegørelse for udviklingen i landdistrikterne. Redegørelsen for 1999 er således regeringens tredje Landdistriktsredegørelse.

De tidligere redegørelser har understreget det fælles ansvar, som Folketinget og regeringen samt de enkelte lokalsamfund, kommuner og amtskommuner har for at fremme udviklingen i landdistrikterne.

I redegørelserne behandles endvidere landdistrikternes udviklingsvilkår med udgangspunkt i den økonomiske og befolkningsmæssige udvikling, befolkningens levevilkår, erhvervsudviklingen og den offentlige service. I forlængelse heraf gennemgås - på tværs af en række sektorområder - regeringens initiativer for landdistrikterne.

Landdistriktsredegørelsen for 1999 følger op. Foruden at belyse udviklingen i landdistrikterne, vil redegørelsen således gøre status for regeringens målrettede initiativer for landdistrikterne samt beskrive regeringens nye indsatsområder.

2. UDVIKLINGEN I LANDDISTRIKTERNE

Danmark har siden regeringen tiltrådte i 1993 været i sund og kraftig fremgang. Regeringens økonomiske politik har medført øget velstand og forbedringer på vigtige velfærdsområder.

Denne positive samfundsudvikling er ikke mindst kommet landdistrikterne og landkommunerne til gode.

I det følgende opridses de seneste års udvikling på landet. Den nærmere talmæssige belysning af udviklingstendenserne i landdistrikterne fremgår af bilaget til redegørelsen. (Ikke optrykt her). Bilaget indeholder også en nærmere afgrænsning af landdistrikterne og byområderne samt de anvendte kommunegrupper.

I bilaget er der også en beskrivelse af nogle af de forsknings- og udredningsprojekter, der vedrører landdistrikterne og landkommunerne.

2.1 Befolkningsudviklingen

I 1990'erne er befolkningstilbagegangen standset i landdistrikterne og landkommunerne, og i de seneste år har der endda været en befolkningstilvækst.

Befolkningstallet i landkommunerne var fra 1990 til 1995 næsten konstant, mens det har været stigende fra 1995 til 1999. I 1999 har landkommunerne, jf. afgrænsningen i bilaget, således 797.000 indbyggere, svarende til 15 pct. af befolkningen. Det gælder dog, at stigningen har været mindre i kommunernes landdistrikter end i byområderne.

Landkommunerne har relativt til bykommunerne flere børn og ældre og dermed flere indbyggere uden for den erhvervsaktive aldersgruppe.

I 1998 er der set i forhold til 1990 færre indbyggere i landkommunerne, der kun har grundskolen som deres højeste uddannelse. Endvidere er der, selv om uddannelsesniveaulet stadig er noget lavere i landkommunerne end i bykommunerne, sket en indsnævring i forskellen i uddannelsesniveaulet.

En større del af befolkningen i landkommunerne end i bykommunerne pendler til arbejde uden for deres bopælskommune. Udpendingen fra udkantskommunerne er generelt lavere end fra de øvrige landkommuner.

2.2 Den generelle økonomiske udvikling

I såvel landkommunerne som bykommunerne faldt beskæftigelsen fra 1990 til 1994, mens beskæftigelsen siden 1994 har været stigende. I perioden 1994-1997 var der således en stigning i beskæftigelsen - dvs. antal arbejdspladser - i land- og bykommunerne på henholdsvis 2,1 pct. og 3,5 pct.

Siden efteråret 1991 har den sæsonkorrigerede ledighedsprocent været lavere i landkommunerne end i bykommunerne. Forskellen i ledighedsprocenten var størst i 1994 og 1995, men er siden indsnævret til i december 1998 at udgøre 5,6 pct. i såvel land- som bykommunerne.

I perioden 1990-1999 er der sket en udjævning mellem land og bykommunernes udskrivningsgrundlag pr. indbygger. Væksten i udskrivningsgrundlaget pr. indbygger har i perioden således været højest i landkommuner med en gennemsnitlig årlig vækst på 4,9 procent

mod 4,0 pct. i bykommunerne. Af landkommunerne er det udkantskommunerne, der har haft den højeste vækst.

I 1997 var bruttonationalproduktet pr. indbygger lavere i landkommunerne end i bykommunerne. Den gennemsnitlige årlige realvækst i bruttonationalproduktet pr. indbygger fra 1993 til 1997 udgjorde endvidere 3,3 pct. i både land- og bykommunerne.

2.3 Erhvervsudviklingen og den offentlige service

Erhvervsstrukturen i såvel by- som landkommunerne har ændret sig i perioden 1993-1997. Beskæftigelsen indenfor de primære erhverv, der repræsenterer landbrug, gartneri, skovbrug, fiskeri mv., er således faldet med henholdsvis 14,6 pct. og 13,3 pct. i land- og bykommunerne, mens der er sket en stigning inden for stort set alle de øvrige erhverv.

De primære erhverv spiller fortsat en større rolle for beskæftigelsen i landkommunerne end i bykommunerne. Ligeledes udgør fremstillingsvirksomhed og bygge- og anlægsvirksomhed en større andel af beskæftigelsen i landkommunerne end i bykommunerne, mens det omvendte gælder for serviceerhvervene og de offentlige og private tjenesteydelser.

Bruttonationalproduktet pr. beskæftiget i 1997 er lidt højere i bykommunerne end i landkommunerne.

Siden 1980 er der sket en betydelig indsnævring af forskellen i det kommunale service-niveau mellem kommunegrupperne. I 1980 afholdt bykommunerne i hovedstadsregionen nettodriftsudgifter pr. indbygger, der var 36 pct. højere end i landkommunerne, mens forskellen i 1999 var faldet til 13 pct.

3. STATUS OG NYE INDSATSOMRÅDER

3.1 Opfølgning på regeringens Landdistriktsredegørelse for 1998

Regeringen fremlagde i Landdistriktsredegørelsen for 1998 en række målrettede initiativer for landdistrikterne, som går på tværs af en række sektorområder. I det følgende gives en status for opfølgningen på disse initiativer.

Kommunernes og amtskommunernes rolle i landdistrikterne

Hovedparten af den offentlige service og planlægningen af de fysiske rammer på landet varetages af kommunerne og amtskommunerne, der

således spiller en vigtig rolle, når det drejer sig om indsatsen for at fremme udviklingen i landdistrikterne.

Indenrigsministeren og formændene for Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen udsendte i foråret 1998 en opfordring til de enkelte kommuner og amtskommuner om at udforme en kommunal og amtskommunal politik for landdistrikterne.

Der er foreløbig gennemført en mindre midtvejsstatus for kommunernes og amtskommunernes indsats på dette område.

Undersøgelsen viste, at omkring 55 pct. af de kommuner, der afgav svar, havde igangsat en politik for landdistrikterne. Hertil kommer, at omkring 14 pct. af kommunerne overvejer at igangsætte en sådan proces. Indsatsen fokuseres særligt på at styrke de lokale kultur- og fritidsaktiviteter og at bevare de rekreative værdier i landdistrikterne.

For amtskommunerne gælder det, at 9 ud af de 12 amtskommuner, der afgav svar, havde igangsat en proces til udarbejdelse af en amtskommunal politik for landdistrikterne. Tre af amterne havde ikke igangsat en proces, men to af dem overvejede det. Den amtskommunale politik fokuseres overordnet på at opretholde og stimulere udviklingen i landdistrikterne i relation til landbruget, bosætning, fjernarbejdspladser, foreningsnetværk og livskvalitet.

I den statslige udmelding til regionplanrevision 2001 er det tilkendegivet, at det er et nationalt mål, at sikre en selv bærende udvikling i landdistrikterne for bosætning, arbejdspladser og service. I udmeldingen opfordres amterne til i forbindelse med regionplanlægningen, at fremme en debat om prioritering og muligheder i den fremtidige udvikling for landdistrikterne. Amterne opfordres til at belyse konsekvenser af forskellige udviklingsmuligheder - såvel de økonomiske, fysiske, sociale, kulturelle som de miljømæssige.

Kommunernes og amtskommunernes medansvar understreges endvidere i forslag til landsplanredegørelse 1999, som regeringen i april måned 1999 fremlægger til offentlig debat. Landsplanredegørelsen indeholder tema om fysisk planlægning i samspil med erhvervsudvikling, miljø og transport.

I redegørelsen peges der på, at små og større bysamfund er tæt knyttet til landområderne, og at deres respektive udviklingsperspektiver ofte hænger meget tæt sammen. Bysamfund og landdistrikter er hinandens forudsætninger

socialt, økonomisk og kulturelt. Det er derfor også vigtigt, at udviklingen i landdistrikterne ikke sker på bekostning af de bysamfund, som skal betjene dem, eller omvendt.

Kommunerne kan medvirke til at fremme udviklingen i landdistrikterne ved kommunal medfinansiering af nye fremadrettede projekter, som får tilskud fra de regionale EU-støtteordninger. Landkommuner i en vanskelig økonomisk situation har imidlertid svært ved at medfinansiere disse projekter, hvilket kan resultere i, at projekterne ikke bliver gennemført.

Folketinget har i den forbindelse vedtaget regeringens forslag om etablering af en støtteordning, hvorved bl.a. landkommunerne under hensyn til deres økonomiske situation kan få støtte til den medfinansiering, som kommunen selv skal kunne tilvejebringe ved gennemførelsen af EU-projekter.

Kommunerne og amtskommunerne kan endvidere fremme udviklingen i landdistrikterne gennem øget tværkommunalt samarbejde, bl.a. med det formål at videreudvikle den offentlige service.

Indenrigsministeriet har derfor givet tilskud til en række forsøgsprojekter, der vil afprøve nye muligheder for tværkommunalt samarbejde, herunder forsøgsprojekter med fokus på at afprøve nye måder til løsning af serviceopgaven i landdistrikterne.

Transport i landdistrikterne

Tilfredsstillende transportmuligheder er af afgørende betydning for befolkningen i landdistrikterne.

I landdistrikterne er det imidlertid vanskeligt at etablere et tilstrækkeligt grundlag for et vel fungerende kollektivt trafiksystem. Derfor vil en stor del af trafikbetjeningen skulle foregå med bil. Men der skal også gennem fleksible trafikløsninger sikres et basisudbud af kollektiv trafik i landdistrikterne til de 25 pct. af landbefolkningen, der ikke selv har rådighed over bil.

Trafikministeriet har siden starten af 1990'erne, i samarbejde med bl.a. kommuner og amtskommuner, gennemført en række forsøg med kollektiv trafik, som viser, at det kan lade sig gøre at forbedre landbefolkningens forsyning med lokal kollektiv trafik inden for stort set uændrede økonomiske rammer, bl.a. gennem samordning med kommunale særkørsler.

Trafikministeriet har endvidere i marts 1999 udgivet en rapport om den kollektive trafikbetjening i de tyndtbefolkede områder. I rapporten

opstilles der også forslag til retrningslinjer for anvendelsen af en afsat pulje på 90 mio. kr. til omstilling af den kollektive trafik i tyndtbefolkede områder.

Det centrale element i forslagene er ønsket om at fremme fleksible løsninger i den kollektive trafik i tyndtbefolkede områder bl.a. gennem samordning med kommunale særkørsler. Der vil således kunne opnås tilskud til omkostningerne forbundet med omstillingen til sådanne mere fleksible løsninger.

Endvidere planlægges der i Færdselsstyrelsen etableret et videnscenter for lokal og regional kollektiv trafik. Videnscenteret skal dels forankre den statslige indsats på området, dels sørge for, at branchens øvrige aktører har adgang til relevant viden om mulighederne for forbedring af den kollektive trafik i tyndtbefolkede områder.

Detailhandel i landdistrikterne

For at sikre et varieret butiksudbud i mindre og mellemstore byer er der i planloven indarbejdet detailhandelsbestemmelser, der medfører, at amtskommuner og kommuner ved planlægning til butiksføremål skal fremme et varieret butiksudbud i mindre og mellemstore byer samt i de enkelte bydele i de større byer. De første regionplantillæg for den samlede detailhandelsstruktur forventes vedtaget i 1999.

Butikstrukturkommissionen afgav sin betænkning i marts 1998. Som opfølgning på kommissionens anbefalinger har regeringen igangsat en række initiativer med henblik på at styrke indkøbsmulighederne i landdistrikterne.

Erhvervsministeriet har endvidere for at skabe større klarhed om fortolkningen af lov om butikstid udarbejdet to vejledninger, som sammen med en række retsafgørelser har været medvirkende til, at der efterfølgende kun har været få konkrete sager vedrørende lukkeloven. Regeringen vil endvidere overveje, om der ved den kommende revision af lov om butikstid med fordel kan ske en samling af visse dele af detailhandelsreguleringen i én lov.

Regeringens indsats for at lette virksomhedernes administrative byrder, er et initiativ med stor effekt for bl.a. de små butikker. Endvidere er der to erhvervsfremmetiltag, der giver detailhandlen i landdistrikterne muligheder for adgang til viden og sparring.

Det drejer sig for det første om GTS-institutternes ordning (Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter), som giver virksomheder

indenfor fremstilling, service og handel med under 50 ansatte mulighed for at bruge de introducerende ydelser. For det andet de Teknologiske Informationscentre (TIC), der fra og med år 2000 får mulighed for at udvide deres målgruppe til alle byerhverv, dvs. inklusiv handel- og serviceerhvervene.

Med henblik på at fremme udviklingen af elektronisk handel i Danmark er der iværksat projektet Fokus på E-handel. En hurtigere udvikling af mulighederne for E-handel vil kunne medvirke til at gøre det lettere at være borger eller virksomhed i landdistrikterne.

Erhvervsudvikling i landdistrikterne

Erhvervslivet i landdistrikterne er præget af små og mellemstore virksomheder. Regeringens initiativer over for disse virksomheder har derfor særlig stor betydning for beskæftigelsen på landet.

Frem til udgangen af 1998 har staten kunnet give garantirammer til udviklingselskaber, der investerer i små og mellemstore virksomheder. 4 af de 19 udviklingselskaber, der er givet garantirammer til, er regionale udviklingselskaber, der investerer i et afgrænset geografisk område. Udviklingselskaberne kan investere med statsgaranti i op til 5 år.

Som led i regeringens indsats for at lette erhvervslivets administrative byrder er der iværksat et erhvervsservice-initiativ, der vil gøre det muligt for de små og mellemstore virksomheder at overlade deres administrative opgaver til private serviceleverandører. I løbet af foråret 1999 bliver der gennemført forsøg med det nye erhvervsservicekoncept. Det forventes, at erhvervsservice kan tilbydes til alle virksomheder i slutningen af 1999.

Erhvervsministeriet har endvidere i samarbejde med De Teknologiske Informationscentre (TIC) iværksat et nyt initiativ med det formål at styrke de små og mellemstore virksomheders administrative kompetencer. Virksomheder i udvalgte amter kan således i forsøgsfasen få gennemført et gratis servicecheck.

Strukturudviklingen i landbruget medfører, at der er mange tomme landbrugsbygninger, som kunne anvendes til etablering af nye små og mellemstore virksomheder på landet. Regeringen har derfor undersøgt hvilke barrierer, som forhindrer, at virksomheder kan anvende overflødiggjorte landbrugsbygninger til erhvervsformål.

Undersøgelsen, der er under afslutning i Miljø- og Energiministeriet, viser umiddelbart, at den største barriere er, at virksomheden i givet fald placeres i et område, der ikke er tilstrækkeligt forberedt til, at der skal placeres en velfungerende og moderne virksomhed. Det er således ikke planlovens bestemmelser, der hindrer etablering af håndværks- og industrivirksomheder samt lager- og kontorformål i overflødiggjorte landbrugsbygninger.

Ønskes landbrugsbygningerne anvendt til landboturisme har det hidtil ikke været muligt at afskrive på de dertil relaterede investeringer. Med den nye afskrivningslov er der derfor gennemført adgang til at afskrive på udgifter afholdt til ombygning, forbedring eller indretning af værelser i landbrugsejendomme, når værelset anvendes til udlejning til turister (bondegårdsferie) i nærmere bestemt omfang.

Til trods for strukturudviklingen spiller landbruget fortsat en væsentlig rolle for beskæftigelsen på landet, især i udkantområderne. Med henblik på at bevare jordbrugsvirksomhed på en række øer er der etableret en EU-støtteordning, der gør det muligt for jordbrugerne på disse småøer at få et udligningstilskud til kompensation for de højere produktions- og transportomkostninger. I 1998 er der udbetalt tilskud på 7,5 mio. kr.

Uddannelsesmulighederne i landdistrikterne

Skal de unge fastholdes på landet, er det vigtigt med attraktive lokale og regionale uddannelsesmuligheder. Hertil kommer, at uddannelsesinstitutionerne ofte har stor betydning for, om de lokale virksomheder kan tiltrække veluddannet arbejdskraft og få adgang til ny viden.

Danmark har sammenlignet med andre lande et stort udbud af uddannelsessteder og en fintmasket geografisk uddannelsesstruktur. Det er bl.a. regeringens målsætning at øge kvaliteten af de korte og mellemlange videregående uddannelser - og at bevare det geografisk spredte udbud af uddannelser.

Undervisningsministeren har således til debat fremlagt et forslag om mulighed for dannelsen af centre med bevarelse af uddannelsesstederne, mens de organisatoriske rammer for centrene skal sikre en hensigtsmæssig og smidig kompetenceopbygning, arbejdsdeling og ressourceudnyttelse.

I landdistrikterne kan der være behov for at styrke samarbejdet mellem skole og dagpasningstilbud, således at faciliteter og personale-

mæssige ressourcer udnyttes så fleksibelt som muligt.

Regeringen har derfor fremsat, og Folketinget har vedtaget ændringer i relation til Folkeskoleloven, således at det bliver muligt at lave forsøg med skolestart. Forsøgs- og udviklingsarbejdet evalueres i efteråret år 2000, hvorefter regeringen vil tage stilling til en eventuel ændring af Folkeskoleloven.

Anvendelse af informationsteknologi i landdistrikterne

For at informationssamfundet kan blive en realitet for alle borgere og bl.a. medvirke til at fremme offentlig service og beskæftigelsen på landet er det generelt nødvendigt med væsentligt billigere telepriser og et udbud af teleydelser, der i langt højere grad sætter de enkelte brugeres individuelle behov for teleydelser i centrum.

For at sikre dette har regeringen på det generelle plan gennemført en fuldstændig liberalisering af telesektoren. Et særtræk ved den danske teleliberalisering er, at ISDN er en del af forsyningspligtighederne.

Hertil kommer, at der er taget en række konkrete initiativer, som vil udvikle den offentlige service og fremme hjemmearbejde på landet.

Folketinget har vedtaget regeringens forslag om ændring af ligningsloven, således at pc'ere og pc-udstyr fremover ikke beskattes, når de stilles til rådighed af arbejdsgiveren i overvejende grad til brug for arbejdet. I oktober 1998 angav 37 pct. af de danske virksomheder, at de tilbyder, eller har planer om at tilbyde, medarbejdere hjemmepc'er.

Informationssystemet for voksenuddannelserne har gjort det muligt at søge centralt efter uddannelser og kurser baseret på fjernundervisning. Endvidere har Undervisningsministeriet igangsat en række initiativer, der skal stimulere udviklingsarbejde og kvalitetssikring af fjernundervisning. Samtidig vokser udbuddet af kurser udbudt som fjernundervisning hastigt. Det er målet at udvide dette udbud i de kommende år.

Regeringen har arbejdet for at gøre det lettere at finde offentlig information via Internettet. I januar 1999 har samtlige ministerier, amtskommuner og godt halvdelen af landets kommuner egne hjemmesider på Internettet. Samtidig er Danmarks officielle hjemmeside »Danmark.dk«, med central indgang til al offentlig information på Internettet, blevet etableret.

Herudover planlægger regeringen at fremsætte et lovforslag om digital signatur, der kan få stor betydning for anvendelsen af informationsteknologi til offentlig service og hjemmearbejde i landdistrikterne.

Der arbejdes endvidere generelt på at lette mulighederne for at benytte digital kommunikation til at overvinde tids- og stedsbarrierer, bl.a. gennem en fortsat udbygning af internetbaseret offentlig service. Regeringen har derfor bl.a. afsat 16 mio. kr. til pilotprojekter med digital signatur i 9 statslige og kommunale institutioner.

Bypolitik, boliger og byfornyelse i landdistrikterne
Byfornyelse og boligbyggeri i landdistrikterne er medvirkende til at sikre, at boligerne på landet er tilpasset familiernes behov og medvirker dermed til at fastholde og tiltrække familier til landdistrikterne.

Ved den nye byfornyelseslov pr. 1.1. 1998 blev der åbnet mulighed for, at kommunerne kan nedsætte særlige bygningsforbedringsudvalg, der på en enkel og ubureaukratisk måde kan yde økonomisk støtte til visse bygningsarbejder i landsbyer og landdistrikter.

By- og boligministeren gjorde i juni 1998 borgmestrene opmærksomme på denne nye mulighed for støtte og opfordrede de kommuner, som ønskede at nedsætte sådanne udvalg, til at gå i gang med det. Endvidere er der udsendt orienteringsskrivelse og informationspjece for at gøre opmærksom på denne nye ordning samt vejledning og en bekendtgørelse med de nærmere regler.

By- og Boligministeriet har igangsat en evaluering af den nye byfornyelseslov, som forventes at foreligge i løbet af april måned 1999.

Regeringen har fremsat et lovforslag, der har til formål at lempe ejendomsværdiskatten for alle ejendomme helt eller delvist beliggende i landzone med et grundareal over 5.000 m². Med ændringerne tages der højde for, at ejerne af ejendomme i landzone, der vurderes som parcelhuse, bliver særlig hårdt ramt ved beregningen af lejeværdien/ejendomsværdiskatten, da disse ejendomme har en uforholdsmæssigt stor parcelhusgrund.

Regeringen har anmodet Realkreditrådet om at udarbejde en årlig statistisk redegørelse om udlån i landdistrikterne. Denne redegørelse afgives en gang årligt i forbindelse med Realkreditrådets årsberetning. Redegørelsen omfatter realkreditinstitutionernes brutto- og nettoudlån

fordelt på land og by samt på ejendoms-kategorier.

By- og boligministeren har på regeringens vegne i februar 1999 fremlagt en bypolitisk redegørelse for Folketinget. Et vigtigt mål er at fremme udviklingen af mere sammenhængende bysamfund, hvor private og offentlige initiativer spiller sammen, og hvor hvert byområde rummer muligheder for en bred del af befolkningen.

I forbindelse med redegørelsen er der udarbejdet en bypolitisk perspektiv- og handlingsplan indeholdende en række initiativer, der skal medvirke til at skabe gode og velfungerende byer. Initiativerne er ikke kun målrettet problemområderne i de større byer, men skal også styrke de små bysamfunds udviklingsbetingelser. Eksempelvis ved at tilføre landsbyer og parcelhusområder nye bymæssige kvaliteter.

Som led i udmøntningen af regeringens bypolitik er der i perioden 1999-2002 etableret en Byulje på 96 millioner kroner til fremme af lokale bæredygtige samarbejdsprojekter om byudvikling, der kan omfatte alle typer og størrelser af bysamfund.

Nye borgere i landkommunerne og landdistrikterne
Integrationsloven trådte i kraft ved årsskiftet 1999. Lovens boligplaceringsordning indebærer, at nyankomne flygtninge fremover bliver fordelt mere ligeligt til alle landets kommuner. Hermed fremmes integrationen af udlændinge i det danske samfund, samtidig med at alle kommuner får et medansvar for integrationsopgaven.

Særligt mindre kommuner kan fremover forventes at modtage en større andel af de udlændinge, som får opholdstilladelse i Danmark. Dette vil medvirke til at sikre fortsat befolkningsfremgang samt ny aktivitet i landkommunerne og landdistrikterne.

Loven indebærer, at kommunerne fra årsskiftet 1999 har overtaget det samlede ansvar for integration af indvandrere og flygtninge. Derved er der skabt større sammenhæng i integrationsindsatsen samt mulighed for at tilrettelægge integrationen under hensyn til lokale forhold.

Kommunerne har endvidere fra årsskiftet fået adgang til fuldt ud at belåne udgiften til at erhverve, indrette og leje ejendomme for at fremme udlændinges integration.

Med henblik på at sikre kommunernes muligheder for at tilvejebringe boliger til flygtninge har Indenrigsministeriet endvidere afsat en sær-

lig lånedispensationspulje til lån til grundkapital i almene boliger.

Det lokale Agenda 21-arbejde i landkommunerne
På FN-konferencen om miljø og udvikling i Rio de Janeiro i 1992 vedtog Danmark sammen med 180 andre lande et handlingsprogram for en bæredygtig udvikling i det 21. århundrede - den såkaldte Agenda 21. Handlingsprogrammet betoner, at de lokale myndigheder i dialog med befolkningen skal gennemføre lokal Agenda 21-arbejde.

Det betyder, at kommunerne - på tværs af forvaltninger og faggrene samt ved inddragelse af befolkningen - skal igangsætte aktiviteter for en mere bæredygtig udvikling.

Ved årsskiftet 1998-99 gennemførte Miljø- og Energiministeriet i samarbejde med Kommunernes Landsforening en spørgeskemaundersøgelse blandt alle landets amter og kommuner, som viste, at der aktuelt er 70 pct. af landets amter og kommuner, som laver lokal Agenda 21-arbejde. Blandt de kommuner, som endnu ikke udfører lokal Agenda 21-arbejde, er der en overrepræsentation af mindre kommuner og landkommuner.

For at få inddraget flere kommuner har Miljø- og Energiministeriet oprettet en internet-baseret database med konkrete lokal Agenda 21-projekter. Herudover udgives bl.a. løbende et Nyhedsbrev om lokal Agenda 21.

Det er centralt for lokal Agenda 21, at der tages et lokalt udgangspunkt, hvor bæredygtighed betragtes på tværs af problemer og aktører. Levevilkårs- og trivselsspørgsmål er derfor ofte centrale i det lokale arbejde. Flere steder i landet er der således eksempler på, at lokale landsbylaug og andre landsbyborgergrupper engagerer sig i lokal Agenda 21 som en anledning til at drøfte fremtidens liv i landsbyerne.

Det lokale Agenda 21-arbejde i landdistrikterne er søgt fremmet ved tilskud til forsøgsprojekter fra Indenrigsministeriets kommunale særtilskudsmidler. Forsøgsprojekterne har fokus på at udvikle og afprøve nye metoder, der er velegnede for det lokale agenda 21-arbejde på landet.

Forsøgsvirksomhed i landdistrikterne

På tværs af de mange indsatsområder vil regeringen fortsat fremme forsøg, forskning og information, som kan vise nye veje for udviklingen i landdistrikterne.

Regeringens Landdistriktspulje videreføres foreløbigt indtil år 2000. Landdistriktspuljen har, siden den blev etableret i 1994, givet tilskud til omkring 750 forsøgsprojekter der kan medvirke til at forbedre landdistrikternes udviklingsmuligheder. Landdistriktspuljen støtter desuden forsknings- og informationsprojekter, der belyser landdistrikternes udviklingsvilkår, og informerer om udviklingsmulighederne i landdistrikterne.

Indenrigsministeriets Landdistriktsgruppe, der blev nedsat i 1994, følger anvendelsen af Landdistriktspuljen, igangsætter undersøgelser og informationsaktiviteter, samt drøfter politiske initiativer for landdistrikterne.

Herudover kan kommunerne og amtskommunerne igangsætte forsøg, der fremmer udviklingen i landdistrikterne. Regeringens Forsøgskontaktudvalg har i 1998 gennemført en spørgeskemaundersøgelse vedrørende kommuners og amtskommuners forsøgsvirksomhed i perioden 1996-98 bl.a. vedrørende landdistriktsudvikling.

Undersøgelsen af de i alt 45 kommunale forsøg vedrørende landdistriktsudvikling har vist, at forsøgsvirksomheden på området er meget alsidig. De fleste forsøg vidner om en generel tilslutning til målsætningen om at udvikle levedygtige landdistrikter med gode beskæftigelsesmuligheder samt varierede service-, kultur- og fritidstilbud med henblik på, at landdistrikterne kan være en realistisk og attraktiv bosætningsmulighed for flest mulige borgere.

Flere forsøg er af tværkommunal karakter. Intentionen om en høj grad af borgerinddragelse og øget nærdemokrati synes ligeledes at være en overvejende tendens ved de fleste af forsøgene. Forsøgsvirksomheden er nærmere omtalt i publikationen *Kommunal forsøgsvirksomhed*, marts 1999.

3.2 Regeringens nye indsatsområder

Regeringen har udpeget 5 nye indsatsområder, som har betydning for landdistrikterne. Disse indsatsområder beskrives i det følgende.

Udviklingen af den offentlige service i landkommunerne og landdistrikterne

Indenrigsministeriet har i samarbejde med et konsulentbureau fået foretaget en analyse af den offentlige service i landkommunerne og landdistrikterne.

Af undersøgelsen fremgår det, at selvom der i bykommunerne er et højere serviceniveau end

i landkommunerne, så er borgerne stort set lige tilfredse med den offentlige service, uanset hvilken kommunegruppe de tilhører.

Konsulentrapporten opstiller endvidere en række anbefalinger til initiativer, der kan styrke den offentlige service i landdistrikterne og landkommunerne. Disse anbefalinger vil indgå som inspiration for det videre arbejde med at udvikle den offentlige service i landkommunerne og landdistrikterne.

En af anbefalingerne i rapporten er, at der som et alternativ til det offentliges servicetilbud sker en understøttelse af civilsamfundets frivillige kræfter. Indenrigsministeriet vil i den forbindelse igangsætte et forskningsprojekt om foreningslivet i landdistrikterne.

Indenrigsministeriet vil sideløbende hermed arbejde med forskellige udviklingsmodeller for den offentlige service i landkommunerne og landdistrikterne.

Fjernelse af hindringer for kommunesamarbejde og eventuelle kommunale sammenlægninger

Den kommunale struktur kan være et element i relation til nytænkningen og forbedringen af den offentlige service i landkommunerne og landdistrikterne. Det er ikke mindst i de tyndt befolkede områder, at der har været tale om øget tværkommunalt samarbejde og eventuelle kommunesammenlægninger.

Regeringen vil undersøge mulighederne for, at kommuner kan indgå i mere vidtgående kommunale samarbejder for dermed at sikre en bedre opgaveløsning og service for borgerne. Dette initiativ vil ikke mindst kunne være af stor betydning for landkommuner.

Gennem sådanne mere vidtgående samarbejder vil kommunerne også få mulighed for at vurdere fordele og ulemper ved en eventuel kommunesammenlægning.

Indenrigsministeriet vil endvidere fortsat give tilskud til forsøgsprojekter, der med fokus på landdistrikterne vil afprøve nye muligheder for tværkommunalt samarbejde.

Kommunernes og amtskommunernes politik

Indenrigsministeren samt formændene for Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen har som tidligere nævnt udsendt en opfordring til de enkelte kommuner og amtskommuner om at udforme en kommunal og amtskommunal politik for landdistrikterne.

Indenrigsministeriet har foreløbigt gennemført en mindre midtvejsevaluering af kommu-

nernes og amtskommunernes indsats på området.

I andet halvår af 1999 vil Indenrigsministeriet i samarbejde med Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen igangsætte en mere omfattende undersøgelse af indholdet og omfanget af den kommunale og amtskommunale politik.

Hvordan denne undersøgelse nærmere vil blive udformet er endnu ikke fastlagt, men undersøgelsen kunne omfatte en kategorisering af den kommunale og amtskommunale politik for landdistrikterne samt eksempler fra udvalgte kommuner og amtskommuner. Det vil endvidere være interessant at belyse graden af borgerinddragelse ved formuleringen af den kommunale og amtskommunale politik.

Undersøgelsen forventes at kunne danne grundlag for en skriftlig afrapportering og/eller konference om emnet, der kan tjene som inspiration for det videre arbejde i kommunerne og amtskommunerne.

Øget fokus på den regionale udvikling

Tilhørsforholdet til en bestemt region er ofte en af de faktorer, der forklarer, hvordan et landdistrikt eller en landkommune klarer sig. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på de forskellige og særlige forhold, der skal tages hensyn til i den regionale udvikling.

Folketinget havde i februar måned 1999 en forespørgselsdebat (F 26), der drejede sig om, hvordan der undgås en skæv regional udvikling.

Som følge af denne debat vil regeringen årligt lave en redegørelse for hvordan gennemførte lovgivningsmæssige og administrative tiltag påvirker den økonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling i de danske regioner.

Redegørelsen - der udarbejdes af Indenrigsministeriet - vil endvidere komme med forslag til initiativer, der kan rette op på en eventuel skæv udvikling.

EU's landdistriktspolitik

EU's strukturpolitik har til formål at mindske de økonomiske og sociale forskelle mellem EU's regioner og medlemslande.

Strukturpolitikken finansieres i perioden 1994-1999 af 4 strukturfonde, hvis indsats er rettet mod 7 højt prioriterede mål samt 13 fællesskabsinitiativer. Desuden støtter samhørighedsfonden de økonomisk svagere udviklede

medlemslandes forberedelse til Den Økonomiske og Monetære Union.

Forordningsgrundlaget for strukturfondene og samhørighedsfonden skal revideres inden udgangen af 1999. Europa-Kommissionen har på denne baggrund i marts 1998 fremlagt sine forslag til forordninger for EU's fremtidige strukturpolitik. Europa-Kommissionen foreslår bl.a., at antallet af højt prioriterede mål og fællesskabsinitiativer reduceres, og at indsatsen koncentrerer sig geografisk.

Derudover har Europa-Kommissionen fremlagt et forslag til en forordning om udvikling af landdistrikterne, der vil indgå i reformen af den fælles landbrugspolitik. Med forslaget vil der være mulighed for at videreføre i tilpasset form en række af de gældende strukturordninger, der er rettet mod jordbrugserhvervet og landdistrikterne.

Forhandlingerne om EU's fremtidige strukturpolitik og landdistriktspolitik er vidt fremskredne, og Rådet for Den Europæiske Unions vedtagelse af forordningerne forventes at foreligge i løbet af første halvdel af 1999, hvorefter Europa-Kommissionen forventes at iværksætte arbejdet med godkendelse af de nationale udviklingsprogrammer.

Sideløbende med EU-forhandlingerne om formulering af en ny fremtidig strukturpolitik og landdistriktspolitik har der fundet et omfattende tværministerielt udredningsarbejde sted i Strukturdirektoratet. Hensigten er at analysere den foreliggende situation i Danmarks landdistrikter og at forberede et koordineret udkast til et integreret program for udvikling af landdistrikterne i Danmark for perioden 2000-2006. Dette arbejde er endnu ikke afsluttet.

Som tidligere nævnt har Folketinget endvidere vedtaget regeringens forslag om etablering af en støtteordning, hvorved særligt vanskeligt stillede kommuner kan få støtte til den medfinansiering, som kommunen selv skal kunne tilvejebringe ved gennemførelsen af EU-projekter.

Hermed slutter redegørelsen.

85. møde

Tirsdag den 4. maj 1999 kl. 13.00

Dagsorden

1) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Henrik Dam Kristensen (S).

2) Indstilling fra Udvalget til Valgs Prøvelse.

3) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 54:

Forespørgsel til miljø- og energiministeren [om opfølgningen på Bichel-udvalgets rapport]. Af Steen Gade (SF) m.fl. (alle partier). (Forespørgslen anmeldt 27/4 99).

4) Fortsættelse af forespørgsel nr. F 47 [afstemning]:

Forespørgsel til undervisningsministeren og arbejdsministeren [om konsekvenserne af finanslovforliget i form af nedskæringer på produktionsskole-, daghøjskole- og AMU-området og om at sikre uddannelses tilbud m.v. til unge og voksne m.fl.].

Af Aage Frandsen (SF) og Jes Lunde (SF). (Forespørgslen anmeldt 25/3 99. Fremme af forespørgslen vedtaget 8/4 99. Første del af forespørgslen (forhandlingen) foretaget 29/4 99. Forslag til vedtagelse nr. V 78 fremsat 29/4 99 af Aage Frandsen (SF) og Søren Kolstrup (EL)).

5) Tredje behandling af lovforslag nr. L 200:

Forslag til lov om ændring af lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. (Personlig assistance, klageregler).

Af arbejdsministeren (Ove Hygum). (Fremsat 17/3 99. Første behandling 25/3 99. Betænkning 21/4 99. Anden behandling 29/4 99).

6) Tredje behandling af lovforslag nr. L 201: Forslag til lov om ændring af lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension og lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. (Frivillig indbetaling af ATP for selvstændige på efterløn).

Af arbejdsministeren (Ove Hygum). (Fremsat 17/3 99. Første behandling 25/3 99. Betænkning 21/4 99. Anden behandling 29/4 99).

7) Tredje behandling af lovforslag nr. L 95:

Forslag til lov om ændring af lov om naturbeskyttelse og af lov om ændring af lov om planlægning og lov om naturbeskyttelse. (Ændring af reglerne om ikrafttrædelse m.v. af den udvidede klitfrednings- og strandbeskyttelseslinje samt om fastlæggelsen heraf i byzone).

Af miljø- og energiministeren (Svend Auken). (Fremsat 25/11 98. Første behandling 11/12 98. Betænkning 7/4 99. Anden behandling 27/4 99).

8) Tredje behandling af lovforslag nr. L 170:

Forslag til lov om ændring af lov om planlægning. (Sammenlægning af pensionisters ejertid af sommerhuse).

Af Thorkild B. Fransgaard (FP) m.fl. (Fremsat 2/2 99. Første behandling 3/3 99. Betænkning 14/4 99. Anden behandling 27/4 99).

9) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 89:

Forslag til folketingsbeslutning om skærpelse af visse bestyrelsesmedlemmers og direktørers ansvar.

Af Kim Behnke (FP) m.fl. (Fremsat 4/2 99. Første behandling 2/3 99. Betænkning 22/4 99).

10) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 44:

Forslag til folketingsbeslutning om at fjerne CO₂-afgifterne på erhvervslivet og de dertil hørende tilbageføringsordninger og erstatte dem med regler om fælles gennemførelse, det såkaldte joint implementation.

Af Hans Christian Schmidt (V), Frank Dahlgård (KF), Svend Aage Fauerholdt (DF) og Thorkild B. Fransgaard (FP) m.fl. (Fremsat 12/11 98. Første behandling 11/12 98. Betænkning 21/4 99).

11) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 53:

Forslag til folketingsbeslutning om kortere sagsbehandlingstid for vurdering af bekæmpelsesmidler.

Af Hans Christian Schmidt (V), Frank Dahlgård (KF), Svend Aage Fauerholdt (DF) og Thorkild B. Fransgaard (FP) m.fl. (Fremsat 18/11 98. Første behandling 11/12 98. Betænkning 21/4 99).

12) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 54:

Forslag til folketingsbeslutning om regelforenkligng gennem overførelse af landzonekompetencen til kommunerne.

Af Hans Christian Schmidt (V), Frank Dahlgård (KF), Svend Aage Fauerholdt (DF) og Thorkild B. Fransgaard (FP) m.fl. (Fremsat 18/11 98. Første behandling 11/12 98. Betænkning 21/4 99).

13) Anden behandling af lovforslag nr. L 135:

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel. (Ændret finansiering af kommunernes udgifter til sygedagpenge efter 52 uger).

Af socialministeren (Karen Jespersen). (Fremsat 9/12 98. Første behandling 14/1 99. Betænkning 22/4 99).

14) Forespørgsel nr. F 43:

Forespørgsel til miljø- og energiministeren og ministeren for udviklingsbistand [om miljøbistanden under MIFS-rammen].

Af Steen Gade (SF) m.fl. (alle partier). (Forespørgslen anmeldt 23/3 99. Fremme af forespørgslen vedtaget 6/4 99).

15) Første behandling af lovforslag nr. L 230:

Forslag til lov om ændring af lov om vandforsyning m.v. (Gebyrgrænse).

Af miljø- og energiministeren (Svend Auken). (Fremsat 21/4 99).

16) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 109:

Forslag til folketingsbeslutning om stramning af sanktionerne for indsattes undvigelse fra fængsler.

Af Peter Skaarup (DF) m.fl. (Fremsat 6/4 99).

17) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 111:

Forslag til folketingsbeslutning om at udstyre strafafsonere på udgang eller under prøveløsladelse med en elektronisk mikrochip.

Af Peter Skaarup (DF) m.fl. (Fremsat 6/4 99).

18) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 118:

Forslag til folketingsbeslutning om forbedring af borgernes retssikkerhed over for den offentlige forvaltning.

Af Aage Frandsen (SF) og Søren Søndergaard (EL) m.fl. (Fremsat 9/4 99).

Meddelelser fra formanden**Formanden:**

Skatteministeren (Ole Stavad) har meddelt mig, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af elektricitet, lov nr. 437 af 26. juni 1998 om ændring af forskellige energiafgiftslove og lov om kuldioxidafgift af visse energiprodukter. (Indførelse af eldistributionsbidrag m.v.). (Lovforslag nr. L 243).

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af stenkul, brunkul og koks m.v., lov om energiafgift af mineralolieprodukter m.v., lov om afgift af naturgas og bygas og lov om afgift af svovl. (Sikring af hjemmel til fritagelse af brændsel til elproduktion efter elliberaliseringen m.v.). (Lovforslag nr. L 244).

Medlemmer af Folketinget Christine Antorini (SF), Anne Baastrup (SF), Aage Frandsen (SF) og Jes Lunde (SF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om statens uddannelsesstøtte. (Rentenedsættelse). (Lovforslag nr. L 242).

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Henrik Dam Kristensen (S).

Formanden:

Hr. Henrik Dam Kristensen har søgt om orlov fra den 4. maj 1999 på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv.

Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at der meddeles orlov som ansøgt, og at stedfortræderen indkaldes som midlertidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Indstilling fra Udvalget til Valgs Prøvelse.

Formanden:

Fra Udvalget til Valgs Prøvelse har jeg modtaget indstilling om, at 1. stedfortræder for Socialdemokratiet i Ribe Amtskreds, værkstedsleder Søren Nedbo, godkendes som midlertidigt medlem fra og med den 4. maj 1999 i anledning af Henrik Dam Kristensens orlov.

Indstillingen sættes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 102 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 54:

Forespørgsel til miljø- og energiministeren [om opfølgningen på Bichel-udvalgets rapport].

Af Steen Gade (SF) m.fl. (alle partier). (Forespørgslen anmeldt 27/4 99).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Fortsættelse af forespørgsel nr. F 47 [afstemning]:

Forespørgsel til undervisningsministeren og arbejdsministeren [om konsekvenserne af finanslovsforliget i form af nedskæringer på produktionsskole-, daghøjskole- og AMU-området og om at sikre uddannelsestilbud m.v. til unge og voksne m.fl.].

Af Aage Frandsen (SF) og Jes Lunde (SF). (Forespørgslen anmeldt 25/3 99. Fremme af forespørgslen vedtaget 8/4 99. Første del af forespørgslen (forhandlingen) foretaget 29/4 99. Forslag til vedtagelse nr. V 78 fremsat 29/4 99 af Aage Frandsen (SF) og Søren Kolstrup (EL)).

Formanden:

Forhandlingen er afsluttet, og vi går derfor straks til afstemning.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 78 af Aage Frandsen (SF) og Søren Kolstrup (EL) (se foregående møde) forkastedes, idet 13 (SF og EL) stemte for, 93 (S, V, KF, DF, CD, RV, FP og KRF) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Tredje behandling af lovforslag nr. L 200: Forslag til lov om ændring af lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. (Personlig assistance, klageregler).

Af arbejdsministeren (Ove Hygum). (Fremsat 17/3 99. Første behandling 25/3 99. Betænkning 21/4 99. Anden behandling 29/4 99).

Der var ikke stillet ændringsforslag.